

Головащенко Ольга Сергіївна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0002-9057-1936*

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Наукова робота присвячена дослідженню розвитку дослідницьких інфраструктур на підставі аналізу досвіду Чеської Республіки. Автор проаналізував правову основу та практику функціонування дослідницьких інфраструктур в Європейському дослідницькому просторі.

Ключові слова: дослідницькі інфраструктури, Європейський дослідницький простір, науково-дослідна діяльність, Дорожня карта великих дослідницьких інфраструктур.

Holovashchenko Olha

*Ph.D, Senior Researcher of Scientific and Research Institute of
Providing Legal Framework for the Innovative Development
NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0002-9057-1936*

DEVELOPMENT OF RESEARCH INFRASTRUCTURE OF THE CZECH REPUBLIC IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The scientific work is devoted to the study of the legal support of research infrastructures based on the analysis of the experience of the Czech Republic. The author analyzed the legal basis and practice of the functioning of research infrastructures in the European Research Area.

Keywords: Research infrastructures, European Research Area, Research & Development (R&D), Roadmap of Large Research Infrastructures.

Завдяки Угоді про асоціацію з ЄС, Україна закріпила за мету науковий розвиток та зміцнення свого наукового потенціалу для вирішення національних та глобальних викликів. Співробітництво між країнами ЄС сприяє залученню України до Європейського дослідницького простору (ERA) та підтримці у реформуванні та реорганізації системи управління науковою сферою та дослідних установ (зокрема в розвитку її потенціалу щодо розвитку науки і технологій) з метою сприяння розвитку конкурентоспроможної економіки та суспільства, яке базується на знаннях [1].

Відповідно до ст. 2 Регламенту Ради ЄС № 723/2009 від 25 червня 2009 року, термін «дослідницька інфраструктура» означає об'єкти, ресурси та супутні послуги, які використовуються науковою спільнотою для проведення досліджень найвищого рівня у відповідних галузях та охоплюють основне наукове обладнання або набори інструментів; ресурси, засновані на знаннях, такі як колекції, архіви або структури наукової інформації; створення інфраструктур на основі інформаційних та комунікаційних технологій, таких як мережа, обчислювальна техніка, програмне забезпечення та зв'язок, або будь-яка інша сутність унікального характеру, необхідна для досягнення досконалості у дослідженнях [2].

За останній період дослідницькі інфраструктури країн ЄС стали базисом для проведення науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності (“Research & Development” (R&D)), оскільки основна маса матеріально-фінансових та людських ресурсів, технологічних знань була зосереджена в межах їхніх можливостей. Через це, дослідницькі інфраструктури сприяють досягненню вагомих результатів у фундаментальних дослідженнях та розвитку передових технологій країн.

Чеська Республіка також відреагувала на значне зростання ролі дослідницької інфраструктури в умовах глобальних викликів. Враховуючи це, країною було зроблено низку кроків, спрямованих на її правове та матеріальне забезпечення. Так, у 2002 році був прийнятий Закон про підтримку досліджень та розробок [3]. Цей ключовий документ визначив підтримку R&D у Чеській Республіці. Він закріпив основні форми фінансування досліджень та розробок,

основні державні органи, відповідальні за R&D та процедурні кроки щодо їх призначення, та використання такої фінансової допомоги. У 2009 році поправка до цього закону дозволила створити Технологічне агентство Чеської Республіки. Міністерство освіти, молоді та спорту стало центральним органом державного управління Чеської Республіки, відповідальним за підтримку «великих науково-дослідних інфраструктур» та почало сприяти міжнародному співробітництву великих дослідницьких інфраструктур Чеської Республіки та їх членству в консорціумах, особливо в юридичних особах Європейського консорціуму дослідницької інфраструктури (ERIC).

Дорожня карта великих дослідницьких інфраструктур Чеської Республіки, яка була вперше прийнята у 2010 році, являє собою стратегічний документ, який відображує підхід до формування політики щодо великих дослідницьких інфраструктур. У міжнародному контексті Дорожня карта еквівалентна Дорожній карті Європейського стратегічного форуму з дослідницької інфраструктури (ESFRI), та являє собою внесок Чехії у ландшафт дослідницької інфраструктури, побудованої та діючої в Європі та у всьому світі. Згідно з цим документом, велика дослідницька інфраструктура визначається як «дослідницька інфраструктура, яка є науково-дослідною установою, необхідною для проведення комплексних досліджень та розробок з високими фінансовими та технологічними вимогами, схваленими Урядом та встановленими для також можуть використовуватися іншими дослідницькими організаціями» [4].

Дорожня карта складається з 6 дисциплінарних напрямків: фізичні науки, енергетика, екологічні науки, біомедицина, суспільно-гуманітарні науки та е-інфраструктури/інфраструктури цифрових досліджень. Кожен з цих розділів розпочинається з короткого ландшафтного аналізу, який визначає окремі великі дослідницькі інфраструктури в контексті їх можливостей у відповідній науковій галузі. Кожна велика дослідницька інфраструктура, що включена до Дорожньої карти, описується з огляду на її досвід та спеціалізацію в галузі технологій, співпрацю в ERA та іншими макрорегіональними мережами дослідницької інфраструктури, а також з точки зору її соціально-економічних переваг.

Щодо різновидів дослідницької інфраструктури Чеської Республіки, то основна типологія поділяє об'єкти на три групи: локальні ("single-sited") дослідницькі інфраструктури, розташовані в одному місці, розподілені ("distributed") дослідницькі інфраструктури, включаючи більшу кількість потужностей, розташованих у різних місцях, та віртуальні ("virtual") дослідницькі інфраструктури.

За критерієм етапів життєвого циклу, відповідно до Дорожньої карти Чеської Республіки, дослідницькі інфраструктури класифікуються на дослідницькі інфраструктури на підготовчому етапі, етапі впровадження/будівництва, фазі експлуатації та виведення з експлуатації. Усі вищезазначені типи дослідницьких інфраструктур (за винятком виведених з експлуатації) також можна знайти в системі досліджень та інновацій цієї країни.

Крім наведеної загальної типології, існує специфічний різновид науково-дослідної інфраструктури, який характеризується за правовою формою — членством Чеської Республіки у міжнародних дослідницьких організаціях, створених та діючих відповідно до міжнародного публічного права. Так, крім членства в ООН, НАТО та Організації економічного співробітництва та розвитку, які впроваджують свої внутрішні програми досліджень та розробок, Чеська Республіка є державою-членом: Європейської організації ядерних досліджень (European Organization for Nuclear Research, (CERN)); Європейської конференції з молекулярної біології (European Molecular Biology Conference, (EMBC)); Європейської лабораторії молекулярної біології (European Molecular Biology Laboratory, including ELIXIR, (EMBL)); Європейського космічного агентства (European Space Agency, (ESA)); Європейської південної обсерваторії (European Southern Observatory, including European Extremely Large Telescope, (ESO)); Об'єднаного інституту ядерних досліджень (Joint Institute of Nuclear Research, (JINR)); Інституту динаміки рідин Фон Кармана (Von Karman Institute for Fluid Dynamics, (VKIFD)).

Отже останніми роками дослідницька інфраструктура країн ЄС зазнала значного розвитку, окремим підтвердженням якого є приклад Чеської Республіки. Що стосується України, яка лише починає свій шлях у цьому напрямку, важливим кроком стало схвалення Уря-

дом Концепції Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року [5]. В цілому, визначення пріоритетних напрямків розвитку національних дослідницьких інфраструктур, їх впровадження в Україні потребує вивчення та врахування досвіду європейського дослідницького простору та співпраці в межах програми «Горизонт Європа» (“Horizon Europe”).

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n2355.

2. Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2009.206.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2009%3A206%3ATOC.

3. The Act No. 130/2002 Coll. on the Support of Research and Development from Public Funds and on the Amendment to Some Related Acts. URL: <http://www.czech-research.com/rd-system/key-documents/act-no-1302002-coll-on-the-support-of-research-and-development/>.

4. Roadmap of Large Research Infrastructures of the Czech Republic for the years 2016-2022. URL: https://www.vyzkumne-infrastruktury.cz/wp-content/uploads/2019/11/Aktualizace-Cestovn%C3%AD-mapy-2019_en.pdf.

5. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року: Розпорядження КМУ № 322-р від 14.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2021-%D1%80/conv#Text>.

REFERENCES

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n2355 [in Ukrainian].

2. Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2009.206.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2009%3A206%3ATOC [in English].

3. The Act No. 130/2002 Coll. on the Support of Research and Development from Public Funds and on the Amendment to Some Related Acts. URL: <http://www.czech-research.com/rd-system/key-documents/act-no-1302002-coll-on-the-support-of-research-and-development/> [in English].

4. Roadmap of Large Research Infrastructures of the Czech Republic for the years 2016-2022. URL: https://www.vyzkumne-infrastruktury.cz/wp-content/uploads/2019/11/Aktualizace-Cestovn%C3%AD-mapy-2019_en.pdf [in English].

5. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilivoi prohramy rozvytku doslidnytskykh infrastruktur v Ukraini na period do 2026 roku: Rozporiadzhennia KМУ № 322-r vid 14.04.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2021-%D1%80/conv#Text> [in Ukrainian].

Гречко Ольга Олександрівна

кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УНІФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У науковій роботі проаналізовані положення проекту Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». На основі аналізу даного законопроекту були запропоновані деякі рекомендації по уніфікації інноваційного законодавства України.

Ключові слова: інноваційна діяльність, уніфікація законодавства, вдосконалення законодавства.

Hrechko Olha

PhD, Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine

SOME ISSUES OF UNIFICATION OF INNOVATIVE LEGISLATION OF UKRAINE

The scientific work analyzes the provisions of the draft Law of Ukraine «On Support and Development of Innovation». Based on the analysis of this bill,